

KJU DOM ZA DJECU
BEZ RODITELJSKOG STARANJA SARAJEVO

Broj: 133 -UO/23
Sarajevo, 26.04.2023. godine

Na osnovu člana 27. stav (1) alineja 4 Zakona o ustanovama („Službeni list RBiH“, broj: 6/92, 8/93 i 13/94) i člana 20. Pravila Kantonalne javne ustanove Dom za djecu bez roditeljskog staranja, broj 53-UO/18 i 01-UO/19, Upravni odbor KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja na 14. sjednici održanoj 26.04.2023. godine, donosi

ODLUKU

o utvrđivanju Programa rada KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja za 2023. godinu

Član 1.

Utvrđuje se Program rada Kantonalne javne ustanove Dom za djecu bez roditeljskog staranja za 2023. godinu, koji je sastavni dio ove odluke.

Član 2.

Program rada Kantonalne javne ustanove Dom za djecu bez roditeljskog staranja za 2023. godinu dostavlja se Ministarstvu za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo.

Član 3.

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Obrazloženje

Upravni odbor KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja je na 14. sjednici održanoj dana 26.04.2023. godine, razmatrao Program rada KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja za 2023. godinu, te je na osnovu člana 27. Zakona o ustanovama i člana 20. Pravila Kantonalne javne ustanove Dom za djecu bez roditeljskog staranja, donio Odluku kao u dispozitivu.

Dostaviti:

1. Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo - x3
2. Upravni odbor
3. a/a

Vršilac dužnosti Predsjednika
Upravnog odbora

Ernad Kurtović

**KJU DOM ZA DJECU
BEZ RODITELJSKOG STARANJA SARAJEVO**

**PROGRAM RADA
KANTONALNE JAVNE USTANOVE
DOM ZA DJECU BEZ RODITELJSKOG STARANJA SARAJEVO
ZA 2023. GODINU**

Sarajevo, april 2023. godine

SADRŽAJ

I UVODNI DIO.....	3
1.Djelatnost Doma za djecu.....	3
2.Ciljevi – opredjeljenja i zadaci KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja.....	4
2.1.Osnovni cilj.....	4
2.2.Posebni ciljevi i zadaci.....	4
3.Organizacija rada.....	5
4.Kapacitet Doma za djecu.....	5
4.1. Kapacitet Doma za djecu u procesu transformacije.....	5
5.Programska orijentacija.....	6
5.1.Transformacija Doma za djecu.....	6
II NORMATIVNI DIO.....	12
III TEMATSKI DIO.....	11
IV KONTINUIRANI POSLOVI.....	15
V PLAN KADROVA.....	23

I UVODNI DIO

Program rada Kantonalne javne ustanove Dom za djecu bez roditeljskog staranja (u daljem tekstu: „Dom za djecu“) za 2023. godinu sačinjen je u skladu sa Odlukom o metodologiji izrade i donošenja programa rada i izvještaja o radu Vlade Kantona Sarajevo i kantonalnih organa („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 1/23 - prečišćeni tekst), Odlukom o osnivanju KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 27/06, 31/07, 21/12, 5/13 i 18/22).

1. Djelatnost Doma za djecu

Djelatnost Doma za djecu definisana je Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa („Službene novine Kantona Sarajevo” broj; 38/14-prečišćeni tekst, 38/16, 44/17, 28/18, 52/21 i 40/22), Odlukom o osnivanju Doma za djecu („Službene novine Kantona Sarajevo” broj 27/06, 31/07, 21/12 i 18/22) i Pravilima Doma za djecu.

Dom za djecu:

- pruža usluge smještaja, cjelokupnog zbrinjavanja, odgoja, obrazovanja, zdravstvene njege, cjelodnevnog boravka, poludnevnog boravka, te usluge psihosocijalne podrške djeci/mladima bez roditeljskog staranja, djeci čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama i porodicama u riziku od razdvajanja.
- prima na smještaj i zaštitu djecu iz prethodnog stava od rođenja do navršenih 18 godina života, a samo izuzetno, ukoliko se ocijeni da postoje opravdani razlozi, na prijedlog Doma za djecu, Centar može djetetu produžiti smještaj u Domu za djecu i nakon 18. godine života, a najviše do navršenih 27 godina.
- dužan je pružiti organizovanu i individualnu stručnu pomoć za uspješno savladavanje programa odgoja i obrazovanja šticećenika.

Dom za djecu može koristiti usluge dječijih vrtića i drugih ustanova, u cilju bolje socijalizacije svojih šticećenika.

Djelatnost Doma za djecu realizuje se kroz:

- smještaj za djecu,
- prihvatilište za djecu,
- male porodične domove,
- servis za podršku porodicama i djeci,
- mobilni tim,
- dnevni centar za djecu,
- ostale socijalne usluge u cilju zaštite djece i mladih bez roditeljskog staranja, te porodica u riziku od razdvajanja.

Šifra djelatnosti Doma određena je prema Odluci o klasifikaciji djelatnosti Bosne i Hercegovine i glasi:
87.90 – Ostale djelatnosti socijalne zaštite u ustanovama sa smještajem,
88.99 – Ostale djelatnosti socijalne zaštite bez smještaja.

2. Ciljevi – opredjeljenja i zadaci KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja

Dom za djecu će u 2023. godini nastaviti sa realizacijom osnovnih i posebnih ciljeva i zadataka te realizacijom aktivnosti **uspostavljenih novih socijalnih usluga.**

2.1. Osnovni cilj

- Zaštititi i odgajati dijete,
- zadovoljiti razvojne potrebe djeteta i uočavati i signalizirati postojanje problema u razvoju, i raditi na njihovoj rehabilitaciji u okvirima sopstvenih kapaciteta ili angažiranjem odgovarajućih stručnjaka zavisno od razvojne oblasti u kojoj dijete pokazuje stagniranje,
- pružiti podršku odnosu djeteta i porodice u smislu jačanja veze sa biološkim srodnicima, vezivati dijete za siguran, brižan odnos, uz poštivanje principa trajnosti, stalnosti emotivnih veza i timskog rada,
- ostvariti i razviti potencijal svakog djeteta ponaosob,
- razviti samopouzdanje kod djeteta, sigurnost u sebe, preuzimanje odgovornosti za snalaženje i vođenje samostalnog života
- ostvariti uspješnu integraciju djeteta u lokalnu zajednicu,

2.2. Posebni ciljevi i zadaci

- pružiti uslugu smještaja za djecu bez roditeljskog staranja i djecu čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama, a na osnovu Rješenja o smještaju koje izdaje nadležna Služba socijalne zaštite uz poduzimanje svih radnji koje mogu doprinjeti bržoj i kvalitetnijoj adaptaciji djeteta u novoj sredini,
- obezbjediti uslove za zadovoljavanje individualnih i socijalnih potreba djece, ličnu zaštitu i integritet, kroz adekvatnu organizaciju rada i obezbjeđenje kadrovskih, materijalnih i finansijskih resursa,
- obezbjediti pravilnu i adekvatnu ishranu djece klasificiranu prema uzrastu i zdravstvenim specifičnostima primjenjujući važeće standarde i normative u saradnji sa stručnjacima iz ove oblasti;
- obezbjediti adekvatnu zaštitu, zdravstvenu njegu za djecu, obrazovanje kroz saradnju i povezanost sa obrazovnim i ustanovama socijalne, zdravstvene i dječije zaštite,
- pružiti stručnu pomoć za uspješno savladavanje programa odgoja i obrazovanja djece, uz primjenu individualnog, grupnog, savjetodavnog, planiranog i kontroliranog rada sa djecom, a po potrebi i terapijskog rada,
- obezbjediti optimalne uslove za obrazovanje i edukacijsku rehabilitaciju djece sa smetnjama u razvoju kroz saradnju sa relevantnim udruženjima,
- obezbjediti uslove za učenje, pomoć pri učenju i ispunjavanju školskih obaveza,
- jačati saradnju sa organima starateljstva, hraniteljima, usvojiteljima, biološkim roditeljima, stručnim kadrom škola koje djeca pohađaju, a pokušavajući nadoknaditi razvojne nedostatke kod djece, koji su se dogodili tokom prethodne razvojne faze kao posljedice fizičkog, emocionalnog, socijalnog, odgojnog i obrazovnog zanemarivanja,
- kontinuirano pratiti, podsticati razvoj djece u osnovnim oblastima (motorički razvoj, socio-emocionalni razvoj, razvoj govora i jezika, kognitivni razvoj i samopomoć),
- pružiti podršku mladima bez roditeljskog staranja nakon sticanja punoljetstva u skladu sa pozitivnim zakonskim aktima, a u cilju osamostaljivanja i nezavisnosti,

- obezbjediti optimalne uslove i mogućnosti za ispunjavanje slobodnog vremena djece, rekreacije, održavanje fizičkog i psihičkog zdravlja, stvaralaštva i interesa,
- razvijati nove oblike socijalnih usluga u skladu sa nadležnošću i ulogom Doma u sistemu socijalne zaštite,
- kontinuirana edukacija djece/mladih, radnika i stručnih radnika s ciljem sticanja znanja, razvijanja vještina i kompetencija neophodnih za realizaciju programskih aktivnosti
- posebna materijalna i psihosocijalna podrška studentima Doma;
- poseban program rada sa djecom sa teškoćama u razvoju

3. Organizacija rada

O djeci brine 71 radnik različite kvalifikacione, dobne i spolne strukture. Proces rada u Domu prilagođen je potrebama djece i organiziran u četiri službe:

- Služba socijalne zaštite – organizira i provodi aktivnosti iz oblasti socijalne i zdravstvene zaštite, socijalizacije i odgojno obrazovnog rada, primjereno uzrastu i potrebama djece,
- Služba finansijsko računovodstvenih poslova – organizira i vodi cjelokupno finansijsko i materijalno poslovanje Doma,
- Služba pravnih, kadrovskih i općih poslova – obavlja pravne, kadrovske i opće poslove koji predstavljaju jedan od preduslova za realizaciju osnovne djelatnosti Doma,
- Služba za tehničke poslove – organizira i stara se o tehničkoj ispravnosti, logističkom i tehničkom obezbjeđenju Doma za djecu, što uključuje primjenu propisa iz oblasti protivpožarne zaštite i zaštite na radu kao i uslove pridržavanja mjera tehničke zaštite.

Dom se finansira iz Budžeta Kantona Sarajevo i manjim dijelom po osnovu donacija pravnih i fizičkih lica, transfera viših i nižih nivoa vlasti.

4. Kapacitet Doma za djecu

Maksimalni kapacitet Doma će zavistiti od iskazanih potreba lokalne zajednice, odnosno Kantona Sarajevo za socijalnim uslugama koje pružamo. Socijalne usluge koje pružamo se mogu podjeliti na socijalne usluge **sveobuhvatnog tipa i djelomične podrške**. Jako je bitno naglasiti da smo do sada bili prepoznati kao ustanova koja je zbrinjavala djecu bez roditeljskog staranja (24 satna sveobuhvatna podrška), a da smo u protekloj godini pokrenuli druge socijalne usluge koje se baziraju na principima podrške djeci i porodicama u riziku od razdvajanja.

Obzirom da je naša ustanova čvrsto opredjeljena za transformaciju i deinstitucionalizaciju, razvoj novih socijalnih usluga, broj djece mora biti daleko manji od trenutnog, odnosno onoliko djece koji bi bili smješteni u Prihvatištu za djecu i Malim porodičnim domovima, kao privremenim oblikom rezidencijalne brige za djecu. Smještajni kapacitet jedne od ovih socijalnih usluga je 12 djece. Druge socijalne usluge bi se radile na principima preveniranja, djelimične materijalne i intenzivirane psiho-socijalne podrške hraniteljskim i porodicama pod rizikom od razdvajanja, odnosno uslugama socijalne zaštite kako je to definisano šifrom djelatnosti 88.99 – Ostale djelatnosti socijalne zaštite bez smještaja (više u dijelu Transformacija Doma za djecu).

4.1. Kapacitet Doma za djecu u procesu transformacije

Planom i programom za 2023.godinu previđen je rad Doma na unaprijeđenju uspostavljenih novih socijalnih usluga. Radi se na uspostavi socijalnih usluga bazirane na podršci u stanovanju u lokalnoj zajednici MPD-a (24 satna cjelovita briga) i stanovima za mlade u alternativnoj brizi kao

vid povremene podrške. Dom je na temelju procijenjenih potreba, vodeći se principom najboljeg interesa za dijete i sopstvenim infrastrukturnim i ljudskim kapacitetima organizovao rad na sljedeći način:

- 4 (četiri) odjeljenja u Domu na kojima boravi oko 38 (tridesetosmero) djece,
- 3 (tri) Mala porodična doma u kojima je 26 (dvadesetšestero) djece,
- 1 (jedno) „Prihvatilište za djecu“ u kojem je 13 (trinaestero) djece),
- 7 (sedam) studenata je smješteno u studentske domove

U toku 2023.godine, a s ciljem stvaranja preduslova za otvaranje još jednog porodičnog doma, Dom je u 2022.godine ostvario značajnu saradnju sa Općinom Novo Sarajevo. Zahvaljujući ostvarenoj saradnji, Općina Novo Sarajevo je Ugovorom o davanju stana na privremeno korištenje bez naknade za potrebe smještaja djece, omogućila Domu korištenje stana za potrebe Malog porodičnog doma/stanovanje uz podršku, što predstavlja značajnu podršku u procesu transformacije Doma. U narednom periodu se očekuje da će biti obezbijedena sredstva za rekonstrukciju i adaptaciju objekta, kako bi isti mogao biti stavljen u funkciju smještaja korisnika. U toku 2023 godine planirano je useljenje prvih korisnika.

Aktivnost koja bi se trebala realizovati u narednom periodu je i nekretnina koju je Dom na korištenje dobio od Fondacije za zaštitu Bjelašnice, Igmana, Treskavice, Visočice i Kanjona Rakitnice u mjestu Ledići. Svrha korištenja ovog objekta će prvenstveno biti namjenjena za provođenje programskih aktivnosti koje su usmjerene na pružanje podrške djeci i mladima bez roditeljskog staranja, djeci i mladima koji imaju poteškoće u razvoju, te saradnju sa drugim domovima i institucijama koje se bave vulnerabilnom populacijom, s ciljem promocije socijalnog rada u svjetlu transformacije ustanova socijalne zaštite.

5. Programska orijentacija

Programska orijentacija Doma za djecu je da se smanji broj djece koja su u potrebi za sveobuhvatnom podrškom, a da se proširi angažman Doma kroz rad sa porodicama u riziku na poludnevnoj, povremenoj, djelomičnoj, ciljanoj, tehničkoj, psihosocijalnoj podršci. Ovom programskom orijentacijom, smanjivao bi se broj korisnika na stacionarnom smještaju, a u isto vrijeme povećavao broj korisnika sa kojima se radi na preveniranju razdvajanja od prirodnih porodica kroz socijalne usluge što korespondira sa svim strategijama i politikama iz oblasti zaštite djece i zaštiti porodica u riziku od razdvajanja. U kontekstu navedenog, radi se o sljedećim uslugama:

- Servis za podršku porodicama i djeci
- Mobilni timovi
- Mali porodični domovi
- Dnevni centar za djecu

5.1. Transformacija Doma za djecu

Doma za djecu je čvrsto opredjeljenja za transformaciju i deinstitucionalizaciju, razvoj novih socijalnih usluga. Broj djece na rezidencijalnom smještaju bi se iz godine u godinu smanjivao. Cilj nam je da se broj djece koja trebaju našu sveobuhvatnu brigu (24 sata), svede na trenutno realni optimum od 50- 55, a time i stvori pretpostavka za pružanje psihosocijalne i druge materijalne i nematerijalne podrške porodicama i djeci u riziku od razdvajanja i to preko 100 korisnika. Ovim bi trendom Dom imao aktivniju ulogu na preveniranju razdvajanja porodica. Konkretno u 2022.godini broj pruženih

usluga (88.99 – Ostale djelatnosti socijalne zaštite bez smještaja) se povećao cca. 30% u odnosu na 2021.godinu. Ovo je svakako bio očekivani trend, ako uzmemo u obzir da su aktivnosti u 2021.godine bile u najvećoj mjeri usmjerene ka uspostavljanju novih socijalnih usluga. Planom i programom za 2023.godinu ovaj broj socijalnih usluga bi se uvećao i za dodatnih 20 do 30%, što će u mnogome zavisiti od naših partnera, a u prvom redu se misli na Službe socijalne zaštite u Kantonu Sarajevo i njihovih iskazanih potreba.

Želimo li unaprijediti zaštitu djece koja žive pod rizikom u vlastitoj porodici i djece koja su nam povjerena u okviru rezidencijalne brige, kao praktičari koji neposredno rade s ovom ranjivom skupinom, dužni smo glasno se zalagati i promovirati njihova prava. Jedan od mogućih načina uspješnije zaštite dobrobiti djece svakako je kontinuirano, planirano i snažnije ulaganje u stručnjake koji rade u tom području. Pod tim vidom, dodatne edukacije, dostupna je i **supervizija/intervizija** za koju smo obučavani u toku 2022.godine. Ovaj proces superviziranja će postati praksa u nadolazećem vremenu sa ciljem ublažavanja simptoma profesionalnog sagorijevanja i rješavanja konkretnih izazova u radu.

U nastavku pregled usluga koje će Ustanova u narednom periodu unaprijediti, a koje su predviđene planom Transformacije:

Prihvatilište za djecu je usluga socijalne zaštite 24h brige za djecu bez roditeljskog staranja u stanju socijalne potrebe, a koja se posredstvom nadležnih službi socijalne zaštite smještaju u Ustanovu. Ova usluga podrazumijeva njegu, odgoj i obrazovanje djeteta, najduže do 3 mjeseca, odnosno do iznalaženja rješenja u najboljem interesu za dijete (reintegracija-povratak u biološku porodicu ili srodničku porodicu, smještaj u hraniteljsku porodicu, smještaj u mali porodični dom ili u drugu ustanovu). Kapacitet Prihvatilišta je maksimalno 12 djece starosti od 5 do 18 godina, a u iznimnim slučajevima smještaju se djeca mlađa od 5 godina. Prijem korisnika se vrši 24 sata dnevno, tokom cijele kalendarske godine. Prihvatilište je prvo mjesto u koje djeca dođu nakon izmještanja iz rizičnih i kriznih situacija. Dijete ostaje u Prihvatilištu dok se za njega ili nju ne nađe najbolje rješenje dugotrajnog smještaja i brige, poštujući prava i interese djeteta. U saradnji sa Prihvatilištem, centar za socijalni rad određuje najbolje rješenje za svako dijete. Nakon Prihvatilišta, djeca se najčešće vraćaju u svoje prirodne porodice, u porodice svojih srodnika ili druge porodice, te u drugi adekvatni oblik brige. Zašto u iznimnim slučajevima djeca mlađa od 5 godina? Period života djeteta do 5 godina je izuzetno važan za pravilan rast i razvoj po svim razvojnim oblastima. Naravno to se može konstatovati i za djecu starije dobi, sa jednom bitnom razlikom da je u većini slučajeva stepen rezilijentnosti kod starije djece veći, obzirom na njihove potrebe i iskustva u socijalnoj interakciji sa drugima (npr. društvo, škola i sl.). Drugi iznimni slučaj bi bio kada se radi o braći i sestrama koji se ne razdvajaju i konačno treći iznimni slučaj kada Centar, nakon stručne procjene donese odluku da je u najboljem interesu za dijete Prihvatilišta za djecu, kao privremena mjera do pronalaska adekvatnog rješenja.

Posebni programi planirani u Prihvatilištu za djecu za 2023.godinu:

1. Temeljne životne vještine - (edukacija za djecu predškolskog i školskog uzrasta, tinejdžere i profesionalce)
 - Razumijevanje i istraživanje sebe
 - Postavljanje vlastitih ciljeva
 - Kritičko razmišljanje i rješavanje problema
 - Komunikacijske vještine

- Poduzetništvo ili zaposlenje
 - Budite vidljivi
 - Finansijska pismenost
2. Vještine zapošljivosti – (edukacija za djecu starijeg školskog uzrasta, srednoškolce i studente)
 - Vrsta posla koja mi odgovara
 - Saznajmo više o raspoloživim poslovima
 - Traženje zaposlenja
 - Stvaranje dobrog dojma na radnom mjestu
 - Pisanje sažetih biografija
 - Intervju za posao
 - Upravljanje vremenom
 - Predviđanje izazova
 - Prava i odgovornosti
 3. Kako razumjeti i procjenjivati samopoštovanje – (edukacija za profesionalce)
 4. Kako koristiti disciplinu za zaštitu i odgajanje djeteta i za zadovoljavanje njegovih potreba – (edukacija za profesionalce)
 5. Osnove za zadovoljavanje rizične djece – (edukacija za profesionalce)
 6. Kako pružati podršku odnosima djeteta i njegove porodice – (edukacija za profesionalce)
 7. Sigurna porodica, zdrava djeca – (edukacija za djecu, profesionalce, biološke srodnike djece i hranitelje)

Važno je napomenuti da će se svi pobrojani specifični programi realizirati u kontinuitetu tokom 2023. godine. Teme koje se obrađuju su univerzalne, te se potreba za ovakvim vidom edukacije nameće i za naredni period.

Mali porodični dom je rezidencijalna usluga socijalne zaštite koja podrazumijeva 24h brigu za djecu bez roditeljskog staranja u stanju socijalne potrebe, koja se posredstvom nadležnih službi socijalne zaštite smještaju u Ustanovu. Mali porodični dom najmanja je rezidencijalna jedinica koja omogućava bolju socijalnu i emotivnu povezanost u odnosu na velike ustanove koje su organizovane po principu odjeljenja, omogućava aktivnije učestvovanje djece u kreiranju svakodnevnih obaveza i zadataka, kao i lakšu organizaciju života i podsticaj odgovornosti i podjelu uloga unutar malog porodičnog doma. Mali porodični dom osigurava osjećaj pripadanja, uspostavljanje trajnijih veza, empatije, individualni pristup, doprinosi sigurnosti, humanizaciji, destigmatizaciji i nediskriminaciji djece bez roditeljskog staranja.

Ova usluga podrazumijeva zdravstvenu njegu, odgoj i obrazovanje djeteta, do iznalaženja rješenja koje je u najboljem interesu djeteta. Kapacitet malog porodičnog doma je maksimalno 12 djece, a optimalno 10 djece starosti od 3 do 18 godina života. Jedna od bitnih odrednica je smještaj djece za koju se procjenjuje da su male šanse za reintegraciju i povratak biološkim srodnicima. Posebno se vodi računa da su braća i sestre zajedno, a radi se najčešće o većem broju djece za koju je veoma teško ili nemoguće naći zamjensku porodicu. Ustanova je u toku 2020 godine oformila jedan mali porodični

dom na lokalitetu Blagovca Općina Vogošća, čiji je kapacitet 8 mladih osoba/djece. Početkom 2021. godine sa radom je počeo drugi Mali porodični dom na lokalitetu Općine Centar, čiji je smještajni kapacitet 6 djece/mladih. Odmah se da primijetiti da oba MPD-a nemaju predviđeni broj djece, a isključivi razlog za to je nedovoljno životnog prostora za veći broj djece. Imajući u vidu značaj MPD-a, naša Ustanova je pokazala zavidnu fleksibilnost, te se organizovala u skladu sa datim mogućnostima. Krajem 2021.godine je realizovana kupovina MPD-a u Sokolović Koloniji, Općina Ilidža, od strane nevladine organizacije HHC, u kojem se trenutno nalazi 12 djece. Sada Dom raspolaže sa 3 (tri) MPD-a i u značajnoj mjeri doprinio transformaciji KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja. Budući da većina djece nije navikla na život u kući, posebnu pažnju treba posvetiti na upoznavnju osnovnih pravila stanovanja u manjim društvenim zajednicama od onih koji na koje su navikli u prošlosti. Pored redovnih kompleksnih aktivnosti organizacije života u MPD, u 2023. godini će se relizirati i posebne aktivnosti realizacije programa po uzoru na prihvatilište. Vođeno je računa da su teme univerzalne i da će pomoći kako djeci, tako i našim zaposlenicima i stručnim radnicima na snaženju socio-emocionalnih vještina.

Servis za podršku porodicama i djeci je usluga koja podržava odrastanje djece u porodicama, prvenstveno biološkim, zatim zamjenskim (srodničkim i nesrodničkim) i osamostaljivanje mladih osoba koji izlaze iz sistema javne brige. Servis za podršku je oformljen 2018. godine, a sa radom je počeo 2019.godine.

Servis podrške porodicama i djeci sa svojim programskim zadacima, je potpuno usaglašen sa *Konvencijom o pravima djeteta* i drugim relevantnim dokumentima u oblasti dječje zaštite koje predstavljaja adekvatan odgovor uspostavljanjem procedura na specifične potrebe ove izrazito ranjive grupe djece. Zasnovan je na dokazima istraživanja o djeci, porodicama kao i društvenim uticajima koji utiču na porodice, i teži da se kao usluga prepozna u sistemu socijalne zaštite, koja će nastojati da svojim standardima pruži fleksibilan odgovor kao partner/saradnik službama socijalne zaštite.

Koliko će program servisa za podršku porodicama i djeci biti uspješan zavisi od toga kako će program prihvaćen u lokalnoj zajednici i koliko su uspostavljeni recipročni odnosi saradnje sa centrima za socijalnu zaštitu, sa školama, zdravstvenim i drugim vladinim i nevladinim organizacijama

Program Servisa će i u narednom periodu ukazivati potrebu za integralnim pristupom i korištenje ove usluge od strane službi za socijalnu zaštitu, za podršku porodicama i ostanka djeteta sa biološkom porodicom, a da pri tom maksimalno pruža usluge u jačanju kapaciteta porodica, da brinu o svojoj djeci, kao i podršci razvoju porodično zasnovanih alternativnih formi staranja o djeci koja ne mogu ostati u svojim porodicama. Ključan zadatak programa servisa u 2023.godini je razviti što bolju saradnju sa svim službama za socijalnu zaštitu, kako bi se efikasnije razmatrale mogućnosti, i stvorili uslovi za povratak djeteta u porodicu ili druga rješenja koja obezbjeđuju stalnost, stabilnost i bezbjednost u životu djeteta, u skladu sa njegovim najboljim interesima. Pri tome su predviđene kontinuirane (tromjesečne) revizije, koje treba da provjere neophodnost i prikladnost smještaja djeteta. Naglasak je na razvoju spektra usluga u zajednici koje treba da odgovore na potrebe porodica u različitim situacijama.

Izdvajanje djeteta iz porodice se razumije kao „krajnja mjera“, a prije donošenja takve odluke, neophodno je da bude sprovedena rigorozna i sveobuhvatna procjena kako bi se vidjelo da li dijete može da uz podršku, ostane sa roditeljima ili u okviru srodničke porodice. Ovu procjenu treba da obavljaju kompetentne profesionalne službe koje imaju ulogu „čuvara ulaza“ (gate keeping) a to je služba za socijalnu zaštitu, ustanova koja po svojoj postavi ima centralnu ulogu u sistemu socijalne zaštite i zaštite djece, i da razmotre mogućnosti uključivanja u program servisa za podršku porodicama i djeci. Iz navedenog može se zaključiti da je ključ za postizanje uspjeha u radu uspostavljanje kvalitetne, kontinuirane saradnje Servisa za podršku porodicama i djeci, i Centra za socijalni rad, kao bazične institucije sistema socijalne zaštite zadužene za zaštitu ove izuzetno vulnerabilne korisničke

grupe, tako da ćemo u narednom periodu nastojati i dalje razvijati pozitivne partnerske odnose, a sve u cilju očuvanja integriteta porodice.

Od primarnog značaja za realizaciju i uspješnost Programa podrške porodicama i djeci uključenih u servis, zahtjeva maksimalnu uključenost i saznanja o odnosima između porodica/djeteta i već navedenih institucija, kao i uspostavljanje partnerske saradnje sa istim. Šire socijalne usluge obuhvataju nevladine organizacije ili pojedince (donatore) koji imaju veliki uticaj u lokalnoj zajednici. Saradnja i korištenje ovih resursa je od velikog značaja jer je većina porodica koja je uključena u Program podrške servisa u teškoj materijalnoj situaciji, sa nizom drugih potreba na koje servis ne može odgovoriti tako da je od velikog značaja i dalja saradnja i uključivanje istih u program podrške porodicama i djeci.

Program će se realizovati u prostorijama Servisa ili neposredno u porodičnom domu, ovisno o korisnicima i koji vid podrške se pruža (porodice za koje službe socijalne zaštite procjene da su pod rizikom od razdvajanja, porodice u koje se vraćaju djeca iz javne brige-Doma, hraniteljske porodice koje su u pripremi za smještaj djece iz javne brige, savjetodavni rad sa srodničkom nesrodničkom porodicom koje su u posjeti djeci ili su djeca i mlađe punoljetne osobe koje su u javnoj brizi, a koji su u pripremi za potpuno osamostaljenje). Ukoliko se program podrške realizira u domu porodice ili lokalnoj zajednici uključuje se Mobilni tim koji je u ingerenciji Servisa za podršku porodicama i djeci. Mobilni tim se sastoji od četiri člana, i sve svoje aktivnosti će i u narednom periodu realizovati iz već preciziranih zadataka i ciljeva programa podrške, uz nastojanje da osigura adekvatnu pomoć porodicama koje su u potrebi.

Aktivnosti **Mobilnog tima** u narednom periodu će se usklađivati sa očekivanjima nadležne službe koja je aplicirala za uključivanje određene porodice u program, i potrebe djece i roditelja, a ogledaju se kroz:

- Savjetodavni rad (pomoći porodicama da prepoznaju vlastite snage, da iskreno razmotre svoje postupke i životni stil, i da donesu određene odluke o tome kako žele izmijeniti kvalitetu svog života u porodici, rješavanje svakodnevnih izazova i organizovanje porodičnog života, unapređenje roditeljskih vještina, rekonstruisanje porodične dinamike ka efikasnijim modelima, pomoć u vođenju domaćinstva i sl.)
- Obrazovanje (upis djeteta u školu, dodatna podrška u učenju, saradnja sa školama i predškolskim ustanovama, motivirati roditelje na pomoć djetetu pri savladavanju školskog gradiva, redovno pohađanje škole, prevencija primjene disciplinskih mjera od strane škole, kao što su udaljavanje sa nastave ili isključivanje iz škole, popravljavanje ocjena)
- Psihosocijalnu podršku (proširivanje socijalne mreže porodice, uspostavljanje i poboljšanje kontakata sa službama u zajednici, povezivanje porodice sa uslugama koje postoje u lokalnoj zajednici, uključivanje djece na sportske i rekreativne aktivnosti, posredovanje kod drugih institucija koje čine mrežu podrške, itd.);
- Edukativna podrška (osnaživanje kapaciteta i kompetencija porodice, razvoj komunikacijskih vještina i vještina rješavanja problema);
- Podršku u zdravstvenoj zaštiti i u ostvarivanju različitih pripadajućih prava (informisanje porodice o ustanovama i službama u zajednici koje mogu biti od pomoći, informisanje i edukaciju roditelja o značaju obaveznog vakcinisanja djece, potrebi redovnih ljekarskih pregleda, upoznavanje sa simptomima pojedinih bolesti i posljedicama njihovog zanemarivanja, poseban akcenat treba staviti na značaju lične higijene i higijene prostora za zdravlje djeteta prikupljanje administrativnih dokumenata).
- Materijalna podrška (obezbjedivanje namirnica i higijenskih sredstva, nabavka školskog materijala, odjeće, obuće, pelena, namještaja) i povezivanje sa donatorima koji mogu obezbijediti finansijsku podršku porodici tokom dužeg vremenskog perioda.

Analizom aktivnosti koji nudi Program servisa podrške porodicama i djeci, uspostavljena je lista kompetencija koje bi trebalo da posjeduje stručni saradnik zadužen za njegovo sprovođenje. Razvoj

ovih kompetencija podrazumijeva u narednom periodu u 2023.godini kontinuiran proces nadogradnje osnovnih znanja stečenih kroz proces redovnog (akadenskog) obrazovanja putem dodatnih edukacija, kroz redovno stručno usavršavanje i informisanje putem stručne literature zasnovane na savremenim principima.

Dnevni centar je nova usluga u sistemu socijalne zaštite koja ima za cilj preveniranje izdvajanja djece iz porodica, pomoć djeci bez roditeljskog staranja, djeci koja dolaze iz disfunkcionalnih porodica i porodica koje su u stanju socijalne potrebe, a za koju službe socijalne zaštite po mjesnoj nadležnosti, na temelju individualnog plana zaštite porodice propišu korištenje ove usluge. U Dnevnom centru za djecu radi tim odgajatelja/stručnih radnika zaduženih za razvoj vještina, znanja iz svih oblasti bitnih za pravilan rast i razvoj djeteta, srazmjerno njihovoj psihofizičkoj sposobnosti i po individualnom planu pomoći za svako dijete. Usluge Dnevnog centra su zaživjeli u aprilu 2022.godine. Prioritetni zadatak Dnevnog centra u 2023.godini će biti razvijanju što bolje saradnje sa Centrima za socijalni rad u razvijanju preventivnih usluga, te usluga očuvanju djeteta u porodici radi stalnosti, stabilnosti i bezbjednosti u životu djeteta i raditi u najboljem interesu za dijete. Usluga Dnevnog centar će biti namjenjena djeci u alternativnoj brizi, djeca koja izlaze iz alternativne brige (period adaptacije) i djeca u riziku od razdvajanja, odnosno djeca koja usljed nesređenih porodičnih prilika, alkoholizma, narkomanije, nasilja, zanemarenosti, zapuštenosti i sl. nisu u mogućnosti razvijati svoj potencijal na adekvatan način.

Primarna namjena Dnevnog centra je prevencija napuštanja škole, nasilja nad djecom, trgovine djecom, kriminaliteta, i drugih negativnih pojava. Projektne intervencije djeluju u smislu pružanja podrške djeci i jačanju samopouzdanja, odabiru prihvatljivijih oblika ponašanja, poboljšanju školskog uspjeha, unapređenju njihovog položaja među vršnjacima, uključenosti i participaciji, kao i jačanju socijalne kontrole, te na taj način osigurava bolju zaštitu djece u njihovom užem i širem okruženju. Generalni cilj socijalne usluge Dnevnog centra je poboljšanje kvaliteta života i razvoj novih mogućnosti za djecu pod rizikom od razdvajanja koja dolaze iz porodica sa višestrukim problemima u Kantonu Sarajevo. Krajnji cilj će biti pružanje podrške djeci da odrastu u zdrave i odgovorne građane koji će biti dobri roditelji, uključeni i aktivni članovi svojih zajednica.

Pristup rada djeci u Dnevnom centru će se realizovati kroz Individualni plan rada za svako dijete. Odgojno obrazovni rad odvija se kroz sljedeća područja rada :

- 1) Briga o zdravlju:
 - Mentalno zdravlje (savjetovanje, rad sa psihologom, edukacija),
 - Fizičko zdravlje (higijena, ishrana, rekreacija)
- 2) Obrazovanje i kognitivni razvoj:
 - Uključivanje u obrazovne procese (formalne i neformalne),
 - Pomoć u učenju,
 - Praćenje obrazovnog procesa .
- 3) Razvoj svakodnevnih vještina i navika:
 - Poticanje i razvoj navika,
 - Razvijanje svakodnevnih vještina

- 4) Emocionalni i socijalni razvoj:
 - Emocionalni razvoj (prepoznavanje i kontrola emocija, reagiranje na neuspjeh)
- 5) Socijalni razvoj (odnos prema odgajateljima i drugim odraslim, odnos sa vršnjacima)
- 6) Interesi i slobodno vrijeme:
 - Aktivnosti slobodnog vremena u Dnevnom centru,
 - Aktivnosti slobodnog vremena kod kuće
- 7) Odnos prema porodici:
 - Unapređenje odnos u porodici,
 - Redovni kontakti sa roditeljima djece koji su korisnici Dnevnog centra,
 - Pomoć u prihvaćanju porodične situacije.

II NORMATIVNI DIO

1. **Naziv propisa: Pravila o izmjenama i dopunama Pravila KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja Sarajevo**
Predlagač: organ rukovođenja
Organ koji donosi propis: organ upravljanja
Rok za izradu: decembar 2023. godine
Organ koji razmatra opšti akt: Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo
Kratak sadržaj propisa: Pravila o izmjenama i dopunama Pravila KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja Sarajevo, u skladu sa važećim propisima.
2. **Naziv propisa: Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o radu sa unutrašnjom organizacijom i sistematizacijom radnih mjesta KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja Sarajevo**
Predlagač: organ rukovođenja
Organ koji donosi propis: organ upravljanja
Rok za izradu: decembar 2023. godine
Organ koji razmatra opšti akt: Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo
Kratak sadržaj propisa: Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o radu sa unutrašnjom organizacijom i sistematizacijom radnih mjesta KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja Sarajevo u skladu sa propisima i potrebama posla, odnosno planiranom transformacijom.

III TEMATSKI DIO

1. **Naziv programa: Izvještaj o poslovanju KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja Sarajevo sa Izvještajem o radu i Izvještajem o finansijskom poslovanju za 2022. godinu.**
Nosilac pripreme: organ rukovođenja

Rok za pripremu: april 2023. godine

Organ koji razmatra: organ kontrole, organ upravljanja, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo, Vlada Kantona Sarajevo, Skupština Kantona Sarajevo

Finansijska sredstva: U okviru odobrenog budžeta za 2022. godinu

Kratak sadržaj materijala: Izvještaj se podnosi za period 01.01.2022.-31.12.2022. godine i sadrži ocjenu stanja i postignutih rezultata rada, pregled finansijskog poslovanja te prikaz rada organa rukovođenja, organa upravljanja i organa kontrole poslovanja.

2. Naziv programa: Nacrt Programa rada KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja Sarajevo za 2024. godine

Nosilac pripreme: organ rukovođenja

Rok za pripremu: septembar 2023. godine

Organ koji razmatra: organ kontrole, organ upravljanja, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo

Finansijska sredstva: U okviru odobrenog budžeta za 2024. godinu

Kratak sadržaj materijala: Nacrt Programa rada sadrži uvodni, tematski, normativni dio, kontinuirane poslove i plan kadrova. Definiše programsku orijentaciju ustanove za 2023. godinu, kao i osnovne i posebne ciljeve rada.

3. Naziv programa: Nacrt Finansijskog plana KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja Sarajevo za 2024. godine

Nosilac pripreme: organ rukovođenja

Rok za pripremu: dostavlja se u roku određenom za izradu nacrta budžeta Kantona Sarajevo za narednu godinu

Organ koji razmatra: organ kontrole, organ upravljanja, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo

Finansijska sredstva: U okviru Dokumenta okvirnog budžeta Kantona Sarajevo

Kratak sadržaj materijala: Procjena i planiranje finansijskih sredstava neophodnih za obavljanje djelatnosti u toku godine, po ekonomskoj i funkcionalnoj klasifikaciji.

4. Naziv programa: Program rada KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja Sarajevo za 2024. godine

Nosilac pripreme: organ rukovođenja

Rok za pripremu: decembar 2023. godine

Organ koji razmatra: organ kontrole, organ upravljanja, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo, Vlada Kantona Sarajevo, Skupština Kantona Sarajevo

Finansijska sredstva: U okviru odobrenog budžeta za 2024. godinu

Kratak sadržaj materijala: Program rada iskazan je kroz uvodni, tematski, normativni dio, kontinuirane poslove i plan kadrova. Definiše programsku orijentaciju Doma za djecu u 2024. godini, planirane aktivnosti vezane za smještaj i zbrinjavanje djece.

5. Naziv programa: Finansijski plan KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja Sarajevo za 2024. godine

Nosilac pripreme: organ rukovođenja

Rok za pripremu: decembar 2023. godine

Organ koji razmatra: organ kontrole, organ upravljanja, Ministarstvo za rad, socijalnu

politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo
Vlada Kantona Sarajevo, Skupština
Kantona Sarajevo

Finansijska sredstva: U okviru odobrenog budžeta za 2024. godinu

Kratak sadržaj materijala: Procjena i planiranje finansijskih sredstava neophodnih za obavljanje djelatnosti u toku godine.

6. Naziv programa: Kvartalni finansijski izvještaji u 2023. godini sa obrascima periodičnog obračuna.

Nosilac pripreme: Organ rukovođenja.

Rok za pripremu: april, juli, oktobar 2023. godine

Organ koji razmatra: Organ kontrole i organ upravljanja

Finansijska sredstva: U okviru odobrenog budžeta za 2023. godinu

Kratak sadržaj materijala: Sadrži pregled planiranih i ostvarenih prihoda, rashoda, obrazloženje za sve pozicije uz usporedbu sa parametrima prethodne godine.

7. Naziv programa: Izrada prijedloga izmjena i dopuna usvojenog Budžeta za 2023. godinu

Nosilac pripreme: Organ rukovođenja

Rok za pripremu: juni /septembar 2023. godine

Organ koji razmatra: Organ upravljanja i organ kontrole

Finansijska sredstva: U okviru odobrenog budžeta za 2023. godinu

Kratak sadržaj materijala: Sadrži izmjene prihoda i rashoda predviđenih finansijskim planom za 2023. godinu.

8. Naziv programa: Plan prijema i otpusta djece u 2023. godini

Nosilac pripreme: Stručna služba doma

Rok za pripremu: Januar 2023. godine

Organ koji razmatra: Komisija za prijem i otpust djece, organ rukovođenja.

Finansijska sredstva: U okviru odobrenog budžeta za 2023. godinu

Kratak sadržaj materijala: Prijem i otpust djece podrazumijeva podršku Stručnog tima koji radi na zadacima psihološke podrške u skladu sa eventualnim traumama i poteškoćama koje se detektuju po dolasku. Također se pravovremeno radi na otkrivanju resursa i jačanju postojećih s ciljem olakšavanja procesa adaptacije. Na osnovu procjene vršit će se kratkoročni i dugoročni plan koji obuhvata planirane aktivnosti za postizanje lakše i brže adaptacije djeteta, te eventualnog priključenja u nastavni proces, upisa ili planiranog savladavanja zaostalog gradiva ukoliko se prije ili u toku prijema desio prekid nastavnog procesa.

Procjena Stručnog tima eventualno može uključiti i stručne radnike srodnih ustanova u cilju poboljšavanja uslova za adaptaciju na svim nivoima, uz to i praćenje napretka ili eventualnih poteškoća u adaptaciji i izmjeni plana djelovanja.

9. Naziv programa: Plan javnih nabavki u KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja za 2024. godinu

Nosilac pripreme: Organ rukovođenja

Rok za pripremu: septembar/oktobar 2023. godine

Organ koji razmatra: organ upravljanja i organ kontrole

Finansijska sredstva: U okviru odobrenog budžeta za 2024. godinu

Kratak sadržaj materijala: Plan javnih nabavki Doma za djecu za budžetsku 2024. godinu definiše nabavku roba, usluga i radova, te sadrži podatke o predmetu javne nabavke, šifru

jedinstvenog rječnika javne nabavke (JRJN) za svaki pojedinačni postupak javne nabavke, procijenjenu količinu svakog pojedinačnog predmeta javne nabavke, vrstu postupka za svaki pojedinačni postupak javne nabavke, procijenjenu vrijednost za svaku pojedinačnu javnu nabavku, okvirni datum pokretanja svakog pojedinačnog postupka, okvirni datum zaključenja ugovora za svaki pojedinačni postupak javne nabavke, izvor finansiranja svakog pojedinačnog postupka nabavke.

IV KONTINUIRANI POSLOVI

- 1. Naziv materijala:** Plan artikulacije dnevnih aktivnosti na odjeljenjima u Domu za djecu
Nosilac pripreme: Služba socijalne zaštite Doma
Rok za pripreme: januar 2023. godine
Organ koji razmatra: Stručni kolegij Doma za djecu
Finansijska sredstva: U okviru odobrenog budžeta za 2023. godinu
Kratak sadržaj materijala:
Kako artikulacija dnevnih aktivnosti ovisi od strukture djece na odjeljenjima i grupi uopće, ona će se prilagoditi datim uslovima, posebno uzrastu i nastavnim aktivnostima, školskim obavezama, a u vrijeme odmora mogućnostima korištenja slobodnog vremena. Prilagodit će se afinitetima djece, individualnim fizičko-mentalnim mogućnostima i materijalnim kapacitetama. Akcent se stavlja na individualno usmjeravanje djece na otkrivanje interesa i afiniteta za što lakše uključivanje u aktivnosti kojim su psihofizički skloni. Volonteri koji se angažiraju uveliko pružaju podršku u realizaciji dnevnih aktivnosti. Druženje, individualni rad, strukturirana igra i planiranje izleta neke su od aktivnosti koje zahtijevaju angažiranje volontera.
- 2. Naziv materijala:** Plan distribucije radnog vremena u 2023. godini
Nosilac pripreme: organ rukovođenja
Rok za pripremu: januar 2023. godine
Organ koji razmatra: Stručni kolegij Doma za djecu
Finansijska sredstva: U okviru odobrenog budžeta za 2023. godinu
Kratak sadržaj materijala: Plan predviđa korištenje sistema preraspodjele radnog vremena kako bi se obezbjedio neprekidni rad ustanove u toku 24 sata svih 365 dana u godini. Preraspodjela podrazumjeva rad u smjenama, rad u turnusima, rad za vrijeme praznika. Istovremeno, rad osoblja na odjeljenjima na kojim borave djeca školskog uzrasta prilagođava se redovnom nastavnom procesu i nastavnim obavezama u školi i Domu.
- 3. Naziv materijala:** Izvještaj o razvoju djece
Nosilac pripreme: Služba socijalne zaštite Doma
Rok za pripremu: kontinuirano u 2023. godini
Organ koji razmatra: Centri za socijalni rad Kantona i FBiH
Finansijska sredstva: U okviru odobrenog budžeta za 2023. godinu
Kratak sadržaj materijala: U cilju optimiziranja zaštite djeteta prema organu staranja, dva puta godišnje a po potrebi i češće sačinjavaju se Izvještaji praćenja razvoja, stanja i tretmana djeteta tokom boravka u Domu za djecu. Izvještaji se sačinjavaju na bazi ljekarskih i drugih specijalističkih nalaza, na bazi neposrednih zapažanja odgajatelja i ostalog stručnog osoblja, na bazi relevantnih pokazatelja školskog uspjeha i vladanja, predlažući pri tom kreiranje socijalno zaštitnih mjera i drugih aktivnosti od interesa za dijete i njegov psiho-fizički razvoj. Izvještaji, također daju na uvid uključenosť svakog djeteta ponaosob u vannastavne aktivnosti unutar, te

izvan Doma.

4. **Naziv materijala:** Plan edukacije radnika KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja
Nosilac pripreme: Stručni kolegij Doma za djecu
Rok za pripremu: Januar 2023. godine
Organ koji razmatra: organ rukovođenja
Financijska sredstva: U okviru odobrenog budžeta za 2023. godinu
Kratak sadržaj materijala; Za radnike Ustanove omogućit će se učešće na aktualnim tematskim edukacijama, seminarima i stručnim konferencijama iz oblasti socijalne zaštite, predškolskog i školskog odgoja i obrazovanja, pravnih aspekata, računovodstvenih standarda, te drugih stručnih sadržaja iz djelatnosti Ustanove.
Uposlenici će proći i redovnu obuku iz oblasti protivpožarne zaštite.
Planiraju se stručna predavanja iz oblasti zdravstvene zaštite djece i osoblja obzirom na psihoaktivne supstance: pušenje, alkohol, drogu isl; te sprječavanje maloljetničke delinkvencije, zaštite mentalnog zdravlja radnika a u skladu sa Planom edukacija.

 5. **Naziv materijala:** Plan realizacije projekata
Nosilac pripreme: Stručni kolegij Doma za djecu
Rok za pripremu: kontinuirano 2023. godine
Organ koji razmatra: organ rukovođenja
Financijska sredstva: U okviru odobrenog budžeta za 2023.g.
Kratak sadržaj materijala: U toku 2023.godine u Domu za djecu planira se nastavak dosadašnjih i otpočinjanje novih projekata:
- **Projekat Stariji brat/Starija sestra**
Nosilac projekta: NVO Narko-Ne
Partner: KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja
Cilj: Socijalizacija djece kroz druženje sa volonterima
Ciljna grupa: djeca uzrasta od 7-15 godina
Opis projekta:Projekat Stariji brat/ Starija sestra već duži niz godina uspješno se realizira u saradnji sa nevladinom organizacijom "NarkoNe". Uz podršku volontera ove organizacije realizovale su se mnogobrojne aktivnosti. Cilj projekta jeste da se djeca kroz druženje i rad sa volonterima, integrišu u socijalnu sredinu, odnosno kroz planirane aktivnosti u okviru projekta, djeca se uče socijalnom ponašanju i vještini komunikacije sa drugima. Druženja sa volonterima u mnogome pomaže našim mališanima u sklapanju zdravih socijalnih kontakata sa okolinom. Volonteri djecu upoznaju sa kulturnim i sportskim događajima na način da ih vode u kina, pozorišta, sportska igrališta, obližnja izletišta, voze se javnim prevozom, provode vrijeme u šetnji gradom. Mnogim mališanima je ovo dobro iskustvo kako korisno i kvalitetno provesti slobodno vrijeme. Članovi udruženja Narko Ne su dobar uzor djeci Doma, te mogu poslužiti kao uzor, obrazac ponašanju djeci Doma.

 - **Projekat sa Prvom bošnjačkom gimnazijom**
Nosilac projekta: Učenici
Partner: KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja
Cilj: Pomoć u savladavanju školskog gradiva
Ciljna grupa: djeca uzrasta od 7-15 godina
Opis projekta: Projekat u saradnji sa Prvom bošnjačkom gimnazijom se realizira već duži niz

godina. Učenici gimnazije svakog ponedjeljka u prostorijama Doma organiziraju instruktivnu nastavu iz određenih predmeta, ovisno o potrebi naših štíćenika. Cilj projekta je pomoć u savladavanju neophodnog školskog gradiva, a također i izgraditi jedan drugačiji stav prema učenju, tako učenici Prve gimnazije na jedan prijateljski, poučni način organizuju časove sa djecom prilagođene njihovim potrebama. Projekat ima za cilj afirmisati štíćenike na više aktivnosti u pogledu učenja (položiti test, dobiti dobru ocjenu..), te ih motivirati na drugačije pozitivnije promjene na učenje i sticanje novih saznanja.

Pored navedenog Ustanova ima redovnu saradnju sa ustanovama socijalne zaštite, kao i ustanovama iz oblasti kulture i sporta kroz organizaciju različitih radionica, projekata i edukacija.

Kontinuirani poslovi u radu Doma za djecu pružaju se kroz rad službi, putem kojih se ostvaruju svakodnevni kontinuirani poslovi i zadaci.

- Služba socijalne zaštite,
- Služba za finansijsko računovodstvene poslove,
- Služba pravnih, kadrovskih i općih poslova,
- Služba za tehničke poslove

6. Naziv materijala: Plan i program aktivnosti Službe socijalne zaštite KJU Doma za djecu bez roditeljskog staranja Sarajevo za 2023.godinu

Nosilac pripreme: KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja Sarajevo – Stručna služba doma

Rok za pripremu: kontinuirano u 2023. godini

Organ koji razmatra: organ rukovođenja

Kratak sadržaj materijala: Plan i program obuhvata realizaciju svakodnevnih zadataka koje obavlja služba socijalne zaštite :

- Rad na organizaciji prijema korisnika u Dom obuhvata sve radnje i postupke koji se provode i poduzimaju u ustanovi: otvaranje ličnog dosijea i ličnog kartona korisnika, upisivanje u matičnu knjigu korisnika usluga i ostale dokumentacije ovisno o pojedinačnoj potrebi korisnika, a u skladu sa Uputstvom o vođenju evidencije o korisnicima i pruženim uslugama u javnim ustanovama (Sl.novine Kantona Sarajevo, broj: 34/05). Za svakog novoprimljenog korisnika u periodu adaptacije potrebno je obavljati svakodnevni kontakt sa korisnikom usluga radi lakšeg uklapanja u novu sredinu, te uspostavljati saradnju sa porodicama korisnika radi dobivanja informacija i kompletiranja dokumentacije; Individualni rad sa korisnicima obavlja se prema potrebi. Kroz razgovore sa korisnicima i članovima porodice stručni tim Službe se upoznaje sa problematikom sa kojom se susreću u toku boravka, rješavaju lične probleme korisnika, kao i konfliktne situacije u kojima su se eventualno našli.
- Saradnja sa Službama socijalne zaštite Kantona Sarajevo koja je svakodnevna, a odnosi se na razmjenu informacija o djeci smještenoj u Domu za djecu putem nadležnih službi, informacijama o posjetama djeci, odnosno kvalitetu posjeta,
- Saradnja sa školama i Zavodima je od velikog značaja koja se ogleda u redovnim roditeljskim sastancima, informacijama za svako dijete i eventualnim učestvovanjem u saniranju ponašajnih promjena koje se odražavaju na realizaciju nastavnog plana. Ova služba vrši realizaciju programskog sadržaja planiranog i organiziranog u saradnji sa drugim službama ustanove. Također, u saradnji sa drugim ustanovama, organizacijama i udruženjima, služba planira i realizuje projekte sa zabavno - edukativnim sadržajem, pri čemu se posebna pažnja posvećuje

- organizaciji ljetovanja i zimovanja za djecu Doma.
- Podnošenje Izvještaja praćenja i razvoja stanja i tretmana djeteta u vrijeme boravka u Domu za djecu prema Centrima za socijalni rad FBiH, odnosno Službama socijalne zaštite.
 - Rad na prikupljanju dokumentacije za kategorizaciju djece i njihov premještaj u specijalizirane institucije - za troje djece su urađene pripremne radnje u smislu kompletiranja dokumentacije, ljezerskih nalaza, mišljenja škola (redovnih i specijalnih)
 - Praćenje zdravstvenog stanja djece koja borave u Domu - djeca za vrijeme boravka u Domu imaju obezbijedenu zdravstvenu njegu i zaštitu. Tim zdravstvenih radnika u Domu čine: medicinska sestra za rad u ambulanti, medicinska sestra za rad u mliječnoj kuhinji, 14 medicinskih sestara raspoređenih na odjeljenjima Doma. Ljezerski pregledi djece se obavljaju van ustanove u domovima zdravlja, bolnicama, što je vrlo često nepraktično, jer zahtijeva da zaposlenici doma odvedu dijete na pregled, čeka u redovima, ide u apoteku i sve drugo zavisno od pojedinačnog slučaja. Ako više djece u isto vrijeme imaju potrebu za ljezerskim pregledima po raznim osnovama to dodatno komplikuje organizovanje posla u domu i ovih aktivnosti izvan njega. Veći broj smještene djece bude rizičnog zdravstvenog stanja, odnosno sa ustanovljenim dijagnozama. Radi se o djeci koja iziskuju 24-satnu njegu i nadzor od strane medicinskog osoblja
 - Svako dijete smješteno u Dom ima svoj zdravstveni karton i zdravstvenu legitimaciju koja se dostavlja od strane organa staranja u roku od 30 dana od dana smještaja.
 - Pružanje psihosocijalne podrške djeci i mladima koji borave u Domu – kod djece smještene u Dom pravilan psihosocijalni razvoj u najvećem broju slučajeva je ugrožen, te imaju više poteškoća u ponašanju i osjećanjima. Češće se povlače u sebe, depresivnija su, agresivnija, socijalni odnosi su im nepovoljni, a sve to ukazuje na to da im je potrebno više pažnje. Akcent se stavlja na rad pri prevazilaženju stresnih situacija, prilagodbi na novu životnu sredinu, nove osobe, kao i nova pravila ponašanja. Mladi koji su u procesu osamostaljivanja su uključeni u podršku kroz individualan i grupni rad od strane uposlenika Doma.
 - Zadaci psihodijagnostike - testiranja, procjena sposobnosti, ličnosti, karaktera, temperamenta, mogućih devijacija. Akcent se stavlja na adaptacioni proces, procjenu psiho-fizičkog razvoja i eventualnih napredovanja po dolasku djece u Dom, napredovanja i učinci usmjeravanja djece na slobodne aktivnosti u odnosu na preference i sposobnosti, kao i individualni rad volontera koji se uključuju u rad na dobrovoljnoj bazi.
 - Aktivnosti usmjerene na odgojno obrazovni rad u Domu: Obezbjedenje optimalnih uslova za normalan razvoj ličnosti djeteta i njegovo osposobljavanje za samostalan život. Ovaj zadatak se postiže kroz sistemsko podsticanje i usmjeravanje razvoja sticanjem znanja, vještina i navika, formiranjem moralnih i društvenih osobina. Kontinuirano se prati, podstiče psihički, fizički, emocionalni i socijalni razvoj djece s ciljem izgradnje pozitivne slike o sebi, jačanja identiteta i integriteta svakog djeteta. Posebno se insistira na razvoju kulture življenja što uključuje stvaranje kulturnih, radnih i higijenskih navika.
Za realizaciju postavljenih ciljeva i zadataka odgojno - obrazovnog rada koriste se sljedeće metode i tehnike: metod individualnih i grupnih razgovora, metod navikavanja, igre, radionice, motivacije i stimulacije, praćenja i ukazivanja na pozitivne primjere i drugo.

1.1.Prikaz aktivnosti sa djecom

1.1.2. Čuvanje i unaprijeđenje zdravlja - generalni cilj je očuvanje zdravlja korisnika, kroz:

- Osiguravanje primjerene zdravstvene zaštite:
- Briga o redovitom uzimanju propisane terapije

- Briga o nošenju propisanog pomagala (naočale, ortoze...)
- Briga o održavanju zdravlja zuba i usne šupljine
- Pridržavanje propisanih epidemioloških mjera protiv COVIDA 19 i smjernica koje je propisalo nadležno ministarstvo
- Osiguranje pravilne prehrane
- Razvoj svijesti o zdravoj prehrani kroz individualne razgovore i grupne radionice
- Održavanje lične higijene
- Poticaj, praćenje, kontrola redovitosti održavanja lične higijene
- Prevenciju rizičnog ponašanja
- Upoznavanje s razvojnim tjelesnim i emocionalnim promjenama koje se javljaju u razdoblju puberteta i adolescencije
- Pomoć i podrška kod emocionalno kriznih stanja
- Edukacija o spolno rizičnom ponašanju
- Poticanje tjelesne aktivnosti
- Osiguravanje pravilnog tjelesnog razvoja i održavanje zdravlja poticanjem u uključivanje u sportske aktivnosti (plesna radionica, teretana, trčanje, organizirani treninzi...)
- Upoznavanje s pravilima igre različitih sportova
- Provođenje igara za razvoj motorike, brzine i okretnosti
- Razvoj saradnje, timskog pristupa kroz sportske igre
- Organizirani odlasci na utakmice (nogomet, rukomet...)
- Razvoj svijesti o zdravoj prehrani kroz individualne razgovore i grupne radionice vezane za pretilost i njene posljedice
- Poticanje pravilnog držanja tijela

1.1.3.Obrazovanje - generalni cilj ovog područja je uspješan završetak školske 2022/23. godine i razvoj opće kulture.

- Osiguravanje redovnog obrazovanja
- Pripreme za novu školsku godinu, nabavka potrebnog školskog pribora
- Kontrola redovnog pohađanja nastave i prakse
- Izrada didaktičkog materijala
- Kontrola, poticaj i pomoć u redovnom izvršavanju školskih obaveza (pisanje domaćih zadaća, redovito učenje i nadoknađivanje obrazovnih deficita)
- Učenje o pravilnoj organizaciji vremena potrebnog za učenje
- Učenje o uspješnim metodama i tehnikama učenja
- Poticanje osamostaljivanja pri učenju i izvršavanju obrazovnih zadataka
- Individualiziranje pristupa i rada s djecom s teškoćama u razvoju
- Saradnja s nastavnicima, stručnom službom škola, voditeljima prakse
- Opća kultura
- Usvajanje novih sadržaja, informacija i spoznaja o užoj i široj okolini kroz
- Posjete raznim ustanovama, izlete, sudjelovanje u kulturnim manifestacijama, edukativne razgovore

1.1.4.Razvoj navika, vještina i interesa

- Održavanje higijene i urednosti prostora
- Stvaranje navike svakodnevnog izvršavanja radnih zaduženja uz izradu sedmične liste zaduženja
- Stvaranje navike pospremanja stvari na svoje mjesto uz svakodnevni poticaj i kontrolu
- Uređivanje okoliša doma

- Stvaranje navike sudjelovanja u uređivanju i oplemenjivanju prostora uz poticaj na aktivno uključivanje
- Razvoj svijesti o potrebi pomaganja u zajednici u kojoj korisnik živi uz razgovor i poticaj na uključivanje prema njegovim sklonostima (pomoć domaru, kuharu ...)
- Održavanje postojećih i razvoj novih interesa
- Organizacija i provođenje aktivnog korištenja slobodnog vremena i uključivanje u razne aktivnosti u Domu ili Kući svakog pojedinog korisnika
- organizacija i provođenje izleta, šetnji i drugih aktivnosti za zraku
- pripremanje korisnika za samostalan život kroz učenje raznih vještina (peglanje, pranje, kuhanje)

1.1.5. Socio-emocionalni razvoj - Odnosi se na uspješno prepoznavanje i nošenje s vlastitim i tuđim emocijama u socijalnom kontekstu. Glavni razvojni zadaci su:

- Razvoj pozitivne slike o sebi
- Prilagođavanje okruženju sa drugom djecom u Domu
- Razvoj samokontrole djeteta
- Razvoj empatije djeteta
- Razvoj kreativnosti
- Razvoj tolerancije
- Poticanje vještina timskog rada
- Učenje o razumijevanju, poštivanju normi, kao i pravila zajednice
- Razvoj poštovanja

Najvažniji cilj svakog od ovih područja su pozitivne promjene koje se očekuju u razvoju svakog pojedinog djeteta u skladu s njegovim razvojnim mogućnostima.

Prijedlog tema za stručno usavršavanje iz oblasti socijalne zaštite djece u toku 2023.godine:

Tema	Predavači	Učesnici	Mjesto i vrijeme ¹
Etički principi i pitanja u radu sa djecom	Stručni savjetnik za strateški razvoj i edukaciju	Radnici Doma za djecu	Tokom 2023.god. 3 sata
Zadovoljavanje razvojnih potreba: gubitak i faze tugovanja	Stručni savjetnik za strateški razvoj i edukaciju	Radnici Doma za djecu	Tokom 2023.god. 8 sati
Zadovoljavanje razvojnih potreba: disciplina i tehnike discipliniranja djece atipičnog ponašanja	Stručni savjetnik za strateški razvoj i edukaciju	Radnici Doma za djecu	Tokom 2023.god. 15 sati
Značaj efikasne komunikacije: znam slušati dijete, znam koristiti „JA” poruke, moji razgovori ne prerastaju u viku	Stručni savjetnik za strateški razvoj i edukaciju	Radnici Doma za djecu	Tokom 2023.god. 5 sati

¹ Obzirom na obim poslova i specifičnost u radu termini i mjesto održavanja će se tačnije precizirati tokom 2023.godine.

Značaj: samopoštovanja i samoodgovornosti	Stručni savjetnik za strateški razvoj i edukaciju	Stručni Radnici Doma za djecu	Tokom 2023.god. 3 sata
Temeljne osobine- transparentnost, empatija, pouzdanost, iskrenost, poštovanje, humor i istinoljubivost koje treba da posjeduje stručnjak za razvoj porodice	Stručni savjetnik za strateški razvoj i edukaciju	Radnici Doma za djecu	Tokom 2020.god. 3 sata
Načela direktnog rada s djetetom- • promatrati dijete u svakodnevnim situacijama, uključivo i igru djeteta • razgovarati s djetetom o temama koje dijete zanimaju, u svrhu stvaranja odnosa...	Stručni savjetnik za strateški razvoj i edukaciju	Radnici Doma za djecu	Tokom 2020.god. 3 sata
Etički principi i pitanja u radu sa djecom	UNICEF u BiH „Maestral” internacionalna agencija Online	Radnici Doma za djecu	Tokom 2023.god. 3 sata

7. Naziv materijala: Plan i program aktivnosti Službe za finansijsko računovodstvene poslove KJU Doma za djecu bez roditeljskog staranja za 2023.godinu

Nosilac pripreme: KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja Sarajevo – Služba za finansijsko računovodstvene poslove

Rok za pripremu: kontinuirano u 2023. godini

Organ koji razmatra: organ rukovođenja

Kratak sadržaj materijala: Plan i program obuhvata svakodnevne zadatke koje obavlja Služba za finansijsko i materijalno poslovanje, a odnosi se na:

- izradu godišnjih finansijskih planova, periodičnih obračuna i godišnjih izvještaja,
- kontinuirano vođenje propisane evidencije utroška svih vrsta sredstava,
- nabavku svih osnovnih sredstava, inventara i potrošnog materijala,
- izradu planova prihoda i rashoda uz praćenje naplate prihoda i njihovog evidentiranja,
- praćenje izvršenja finansijskog plana,
- izvršavanje odluka organa upravljanja koje su materijalno-finansijskog karaktera,
- kontinuiranu komunikaciju sa resornim ministarstvom,
- usaglašavanje stanja sa trezorom,
- kontiranje finansijsko materijalne dokumentacije i vođenje sintetičko analitičke evidencije,
- vođenje propisane evidencije utroška svih vrsta sredstava,
- vođenje propisane evidencije o prometu u magacinu (ulaz, izlaz)
- izradu izvještaja o stanju zaliha,
- pripremu podataka za obračun plaća, naknada i drugih primanja, kao i putnih i drugih računa,
- vođenje evidencije i poslovi obustave po administrativnim, sudskim i drugim zabranama,
- vođenje blagajničkog poslovanja,
- analitičku evidenciju osnovnih sredstava i sitnog inventara,
- obračun amortizacije i revalorizacije osnovnih sredstava,
- vođenje knjige ulaznih i izlaznih faktura,
- popunjavanje obrazaca za trezorsku stanicu,

- obračunavanje ugovore o djelu, ugovora o povremenim i privremenim poslovima,
- obračun poreza po svim osnovama,
- unos naloge za plaćanja u trezorsku stanicu,
- izradu raznih izvještaja, analiza, dopisa i informacija.

8. Naziv materijala: Plan i program aktivnosti Službe pravnih, kadrovskih i općih poslova KJU Doma za djecu bez roditeljskog staranja Sarajevo za 2023. godinu

Nosilac pripreme: KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja Sarajevo – Služba pravnih, kadrovskih i općih poslova

Rok za pripremu: kontinuirano u 2023. godini

Organ koji razmatra: organ rukovođenja

Kratak sadržaj materijala: Plan i program obuhvata svakodnevne zadatke koje obavlja Služba za pravne, kadrovske i opće poslove i to:

- praćenje i primjena zakonskih propisa od značaja za Dom,
- pružanje pravne pomoći,
- zastupanje Ustanove u sudskim i drugim postupcima po osnovu punomoći direktora,
- izrada općih akata kao i njihove izmjene i dopune,
- izrada i tumačenje ugovora obligaciono pravnog karaktera,
- izrada akata donesenih na sjednicama organa upravljanja i kontrole poslovanja
- obrada podatka iz područja radnih odnosa,
- izdavanje potvrda i uvjerenja radnicima iz propisanih kadrovskih evidencija,
- izrada studijsko-analitičkih, informativnih i drugih materijala u postupku primjene zakona i drugih propisa
- izrada odluka i drugih akata Ustanove
- pismena korespondencija sa strankama.
- poslovi vezani za registraciju i statusne promjene Doma
- primjena propisa iz oblasti rada i radnih odnosa,
- priprema podatke za statističke izvještaje za potrebe nadležnih organa iz djelokruga rada Ustanove,
- koordinira rad sa kantonalnim službama (porezne uprave, PIO/MIO, zdravstvenog osiguranja) vezano za radne odnose.
- praćenje propisa iz oblasti javnih nabavki,
- stručno-operativni poslovi vezano za postupke javnih nabavki,
- provođenje postupaka javnih nabavki,
- izrada i praćenje realizacije ugovora o provedenim postupcima javnih nabavki i drugi poslovi iz segmenta rada službe koji su definisani Pravilnikom o radu.

9. Naziv materijala: Plan i program aktivnosti Službe za tehničke poslove KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja Sarajevo za 2023. godinu

Nosilac pripreme: KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja Sarajevo – Služba za tehničke poslove

Rok za pripremu: kontinuirano u 2023. godini

Organ koji razmatra: organ rukovođenja

Kratak sadržaj materijala: Plan i program obuhvata svakodnevne zadatke koje obavlja Služba za tehničke poslove :

- stara se o tehničkoj ispravnosti, logističkom i tehničkom obezbjeđenju Doma za djecu što uključuje primjenu propisa iz oblasti protivpožarne zaštite i zaštite na radu kao te stvaranje uslova za pridržavanje mjera tehničke zaštite,
- obezbjeđuje redovne preglede, održavanje i atestiranje svih instalacija u Domu,
- brine o kompletnom održavanju objekta Doma, kako unutrašnjem tako i vanjskom dijelu,
- brine se o ispravnosti opreme i sitnog inventara,
- odgovara za pravilan rad i upotrebu postrojenja kotlovnice, kvalitet zagrijavanja objekta kao i ispravnost postrojenja i instalacija grijanja u kotlovnici,
- vrši sve poslove oko video obezbjeđenja Doma: objekta, imovine, sredstava za rad koji su u domenu videonadzora i obavještava nadležne o eventualnim oštećenjima, uništenjima, krađi i sl.
- vodi evidentiranje stranaka i drugih posjeta Domu.

V PLAN KADROVA

Sistematizovani broj radnih mjesta: Pravilnikom o radu sa unutrašnjom organizacijom i sistematizacijom radnih mjesta u KJU dom za djecu bez roditeljskog staranja, sistematizovano je 40 radnih mjesta sa 92 izvršioca.

Popunjeni broj radnih mjesta: Ukupan broj popunjenih radnih mjesta u Domu za djecu na dan 31.12.2022. godine je 29 radnih mjesta sa ukupno 71 izvršiocom.

Radna mjesta koja se planiraju popuniti: U cilju pružanja adekvatne usluge djeci - korisnicima, a uvažavajući usluge koje su proizašle iz procesa transformacije Doma za djecu, u narednom periodu je neophodno izvršiti dodatno popunjavanje upražnjenih radnih mjesta, koja se odnose na direktan rad sa djecom. Popunjavanje se prije svega odnosi na stručni kadar koji bi bio angažovan u radu sa djecom u malim porodičnim domovima, dnevnom centru, odnosno na realizaciji novih usluga koje Dom pruža u okviru procesa transformacije ustanove. Planiranim popunjavanjem radnih mjesta broj radnika bi bio povećan sa 71 na 75 radnika.

Vanjski saradnici

KJU Dom za djecu će, u skladu sa potrebama djece i u cilju realizacije Programa ostvarivati kontinuiranu saradnju prvenstveno sa biološkim srođnicima djece, usvojiteljima, hraniteljima ili drugim licima ovisno o socijalno – terapijskom kontekstu, a imajući u vidu psihološke, socijalne, emocionalne, pedagoške i sigurnosne aspekte kontakta.

Dom za djecu će, u realizaciji redovnih aktivnosti angažirati i vanjske saradnike kada je to potrebno te ukoliko to dozvoli epidemiološka situacija.

Sredstva za izvršenje programa predviđena su budžetom ustanove kroz Finansijski plan KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja Sarajevo za 2023. godinu.

Programa rada KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja Sarajevo može biti izmijenjen ili dopunjen po proceduri predviđenoj za njegovo donošenje.

Broj: 135-UO/23

Datum: 26.04.2023. godine

Vršilac dužnosti
predsjednika Upravnog odbora
Ernad Kurtović